

Tukuma muzejs izdos grāmatu ar zīmējumiem un ceļojuma piezīmēm par Sibīriju

2024. gada 14. jūnijā, Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienā, Tukuma muzejs atver grāmatu “Ceļojuma piezīmes Sibīrijā. 1941–1943. Daumanta Birznieka zīmējumi ar Agritas Ozolas komentāriem”. Atvēršanas svētki notiek pl.14.00 Tukuma bibliotēkas 3. stāvā (Šēseles ielā 3, Tukumā).

1941. gada 14. jūnija deportāciju norisi un traģisko cīņu par izdzīvošanu Sibīrijā dienasgrāmatas formā zīmējumos attēlojis 16 gadus vecs zēns Daumants Birznieks no Valdgales Talsu apkārtnē. Visā zīmējumu kladē, kas tagad glabājas Tukuma muzejā, deportēto kurzemnieku pieredzējums ir dokumentēts ar lielu precizitāti, bieži vien norādot norises laiku, vietu un tās koordinātas.

Tukuma muzeja direktore, vēsturniece un deportāciju pētniece **Agrita Ozola**: “Grāmatā publicētie Daumanta Birznieka zīmējumi ir spilgta liecība par noziegumu pret cilvēci, kas īstenots pret Baltijas valstu iedzīvotājiem 20. gadsimta 40. gados un atstājis traģiskas pēdas vairākās paaudzēs. Izdevums iznāk laikā, kad Eiropas austrumos atkal notiek karadarbība un tūkstošiem bērnu ir deportēti nezināmā virzienā Krievijā. Grāmatas atvēršana notiek Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienā kā atgādinājums sabiedrībai, cik ļoti svarīgi tieši šobrīd sargāt mūsu valsts neatkarību, demokrātiskās vērtības un brīvības.”

Zīmējumu autors Daumants Birznieks (1925–2018) deportēts uz Sibīriju 1941. gada 14. jūnijā. Viņa tēvs Jānis Birznieks, Valdgales dzelzceļa stacijas priekšnieks, nonāca Vjatlagā. Viņš tika apsūdzēts par pretpadomju izteikumiem. Ņemot vērā aģentūras ziņojumus un viņa radniecību ar K. Ulmaņa valdības ministru Jāni Blumbergu, apsūdzība pieprasīja viņu sodīt ar nāves sodu. NKVD Sevišķā apspriede tomēr piesprieda tikai 8 gadus labošanas darbu nometnē. Daumants, viņa jaunākais brālis Teobalds un māte Baiba Katrīne ģimenes galvu pēdējo reizi redzēja dzelzceļa stacijā, kur ģimenes sadalīja. Vīriešus nošķīra un ieslodzīja stingri apsargātos vagonos ešelona galā.

Daumants bija 16 gadus vecs un tikko pabeidzis 8. klasi Talsu ģimnāzijā. Aizturēšanas brīdī viņš iemeta somā piezīmju burtnīcu. Vaļas brīžos tapa zīmējumi, kas detalizēti atspoguļo 1941. gada 14. jūnija deportācijas norisi un Sibīrijas galējo ziemeļu apvidos nometināto latviešu dzīvi visā tās skaudrumā. Daumanta zīmējumi ietver daudzslāņainu un emocionāli spēcīgu vēstījumu par pieredzēto maršrutā: Valdgale–Stende–Tukums–Zilupe–Veļikije Luki–Bologoje–Bežecka–Ribinska–Jaroslavļa–Krasnojarska un par trim gadiem piespiedu nometinājuma vietās: Kazačinska–Turuhanska–Janovstana–Krasnoseļkupa–Cerkovenska.

“Es ļoti mīlēju topogrāfiju - vairāk vilka uz to pusi, kartes zīmēt,” savulaik stāstījis **Daumants Birznieks**. Dienasgrāmatā ir nometinājuma vietu zīmējumi, kam pat norādītas koordinātas. Daumants ir attēlojis ne tikai mājvietas, nodarbes un notikumus, bet arī zīmējis pārvietošanās maršrutu plānus un fiksējis pārtikas normas un ēdienkarti.

Daumants Birznieks, vēl savas dzīves laikā, savu zīmējumu burtnīcu uzdāvināja Tukuma muzejam. Ideja izdot zīmējumus radās pēc sadarbības ar franču producentu kompāniju "ETHAN PRODUCTION". Režisore Debora Forda veido filmu "Bāreņu Odiseja" par bērnu likteņiem Otrā pasaules kara un pēckara gados un tajā ir iekļāvusi 15 Daumanta zīmējumus. Gatavojot informāciju filmai, vēsturniece un deportāciju pētniece Agrita Ozola aprakstīja katru zīmējuma lapu un sagatavoja arī informāciju par Daumanta likteņa biedriem, kas pieminēti viņa atmiņās, tostarp tukumnieci Veru Ābelti un Kārli Miķelšteinu un kandavnieka Voldemāra Eimaņa ģimeni.

Grāmatas dizainu sagatavojis Ģirts Bārenis, tekstu angļu valodā tulkojis Kārlis Streips, literāro rediģēšanu veikusi Liene Akmens, attēlus atlasījusi Anita Neimane, Dace Kleinhofa un Dace Valdmane. Atbalstu sniedza konsultanti: Juris Berjoza un Rīvars Jansons. Projekta vadītāja Egita Volinska.

Grāmatas izdošanai finansiālais atbalsts saņemts Kurzemes plānošanas reģiona īstenotās "Kurzemes kultūras programmas 2024" ietvaros Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammā "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma".

Grāmatu būs iespējams iegādāties Tukuma muzeja struktūrvienībās: Mākslas galerijā "Durvis", Tukuma Pils tornī.

Pielikumā: grāmatas vāka attēls

Informāciju apkopoja:
Tukuma muzeja
Komunikācijas nodaļa
Tālr.: (+371) 20247001
E-pasts: pr@tukumamuzejs.lv

Sekoiet aktualitātēm www.tukumamuzejs.lv. Twitter: [Tukumamuzejs](#). **Facebook:** [Tukuma muzejs](#), [Tukuma Mākslas muzejs](#), [Durbes pils](#), [Mākslas galerija „Durvis”](#), [Tukuma Pils tornis](#), [Tukuma Audēju darbnīca](#), [Pastariņa muzejs](#), [Džūkstes Pasaku muzejs](#).